

5.3.2021

Eduskunnan sivistysvaliokunnalle

U 70/2018 vp:

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksista

- (1) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelmasta "Horisontti Eurooppa" ja sen osallistumista ja tulosten levittämistä koskevista säännöistä (2021-2027),**
- (2) Euroopan parlamentin ja neuvoston päätökseksi tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelman Horisontti Eurooppa (2021-2027) täytäntöönpanoa koskevasta erityisohjelmasta,**
- (3) neuvoston asetukseksi tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelmaa "Horisontti Eurooppa" täydentävästä Euroopan atomienergiayhteisön tutkimus- ja koulutusohjelman perustamisesta vuosiksi 2021-2025,**
- (4) neuvoston päätökseksi eurooppalaisen yhteisyrityksen perustamisesta ITERiä ja fuusioenergian kehittämistä varten sekä etujen myöntämisestä perustettavalle yhteisyritykselle tehdyn neuvoston päätöksen muuttamisesta sekä ehdotuksista laadittu muistio, ja**
- 5) komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Unionin avaruusohjelman ja Euroopan unionin avaruusohjelmaviraston perustamisesta sekä asetusten (EU) Nro 912/2010, (EU) Nro 1285/2013, (EU) Nro 377/2014 ja päätöksen 541/2015/EU kumoamisesta**

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa asiantuntijalausuntonaan seuraavan:

Tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelma Horisontti Eurooppa on yksi maailman merkittävimmistä tutkimuksen ja innovaatioiden rahoitusohjelmista. Se perustuu tutkimuksen laadulle ja vaikuttavuudelle. Sen avulla tuotetun tutkimuksen laatu varmistetaan avoimen kilpailun ja riippumattomien arviointien kautta. Puiteohjelman avulla tuotetulla tutkimustiedolla on suuri merkitys mm. Euroopan tarvitsemien vihreän ja digitaalisen siirtymän toteuttamisessa sekä globaalien ongelmien ratkaisemiseen osallistumisessa. Suomen kaltaiselle pienelle osaamispohjaiselle maalle uudella tutkimukseen pohjautuvalla tiedolla on erityisen suuri merkitys koulutusjärjestelmän, julkisen sektorin palveluiden ja kaikkien elinkeinojen uudistumisen turvana.

Euroopan unionin neuvosto hyväksyi 29.9.2020 yleisnäkemyksen tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelmaa Horisontti Eurooppaa koskevasta asetuskokonaisuudesta. EU-instituutioiden välinen sopu paketista saavutettiin 11.12.2020 ja ohjelmakokonaisuuden toimeenpano on käynnissä. Ensimmäiset rahoitushaut avattaneen huhtikuussa 2021.

Horisontti Eurooppa -ohjelman erityisiä painotuksia ovat kestävä kehitys, tuottavuuden, uuden tiedon ja innovaatioiden syntyminen sekä laajojen yhteiskunnallisten haasteiden ratkaisemisen tukeminen ja edistäminen. Opetus- ja kulttuuriministeriön mielestä nämä tavoitteet ovat hyvin linjassa Suomen kansallisen tutkimuksen, kehittämisen ja innovaatioiden tiekartan tavoitteiden ja linjausten kanssa.

Lopullinen noin 85,5 miljardin euron kokonaisbudjetti on alkuperäistä Euroopan komission esitystä pienempi, mutta sitä voidaan opetus- ja kulttuuriministeriön näkemyksen mukaan pitää Ison-Britannian unionista lähdön vuoksi merkittävänä korotuksena edelliseen tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelman budjettiin (n. 76 miljardia euroa).

Ohjelmaosio	Yleisnäkemys	
Huipputason tiede	23,297	27,23%
ERC	14,861	17,37%
MSCA	6,288	7,35%
Tutkimusinfrastruktuurit	2,149	2,51%
Maailmanlaajuiset haasteet ja Euroopan teollisuuden kilpailukyky	47,179	55,15%
Terveys	6,893	8,06%
Kulttuuri, luovuus ja osallisuutta edistävä yhteiskunta	1,254	1,47%
Kansalaisturvallisuus yhteiskunnassa	1,254	1,47%
Digitaalisuus, teollisuus ja avaruus	13,429	15,70%
Ilmasto, energia, liikkuvuus	13,429	15,70%
Elintarvikkeet, biotalous, luonnonvarat, maatalous ja ympäristö	8,952	10,46%
JRC	1,970	2,30%
Innovatiivinen Eurooppa	11,886	13,89%
EIC	8,752	10,23%
Euroopan innovaatioekosysteemit	0,448	0,52%
EIT	2,686	3,14%
Osallistumispohjan laajentaminen ja eurooppalaisen tutkimusalueen vahvistaminen	3,181	3,72%
Osallistumispohjan laajentaminen ja huippuosaamisen levittäminen	2,823	3,30%
Euroopan t&i-järjestelmän uudistaminen ja tehostaminen	0,358	0,42%
Yhteensä	85,543	

Puiteohjelmasta rahoitettavan toiminnan laatu varmistetaan myös ohjelmakaudella 2021-2027 kilpaillun rahoituksen kautta. Hakemusten määrä suhteessa saatavilla olleeseen rahoitukseen on ollut osassa puiteohjelmaa

erityisen suurta ja puiteohjelman 2014-2020 Horisontti2020:n keskimäärinen rahoituksensaantiprosentti onkin ollut noin 15,6%. Suomalaisosallistujien keskimäärinen onnistumisprosentti on ollut 14,6%. Syyskuuhun 2020 mennessä suomalaisosallistujat olivat saaneet puiteohjelman kautta rahoitusta tutkimus- ja innovaatiohankkeisiin noin 1,3 miljardia euroa. Tämä ylittää tutkimus- ja innovaationeuvoston kansallisesti asettaman tavoitteen saada puiteohjelmasta rahoitusta vähintään 1,5 kertaa Suomen laskennallisen maksuosuuden verran. Opetus- ja kulttuuriministeriön näkemys on, että ohjelmakaudella 2021-2027 tavoite voidaan asettaa vielä korkeammalle.

Horisontti Eurooppa –puiteohjelmassa kiinnitetään erityistä huomioita kansainväliseen yhteistyöhön, synergioihin muiden EU-rahoitusohjelmien kanssa, eurooppalaisiin tutkimus- ja innovaatiokumppanuuksiin ja uudenlaisen missiolähestymistavan pilotointiin eurooppalaisessa tutkimusyhteistyössä. Lisäksi asetuspaketti käsittää Euratom -tutkimus- ja koulutusohjelman, Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutin (EIT) asetuksen uudistamisen, EU:n avaruusohjelman ja ITER:in. Näitä kaikkia voidaan opetus- ja kulttuuriministeriön näkemyksen mukaan pitää tärkeinä eurooppalaisen tutkimus- ja innovaatiotoiminnan monipuolisuuden ja laajan tietopohjan rakentamisen kannalta.